Fæstekontrakt, Søren Michelsen fra Hatting, 1744

https://arkivalieronline.rigsarkivet.dk/da/billedviser?epid=21026620#329953,66373696

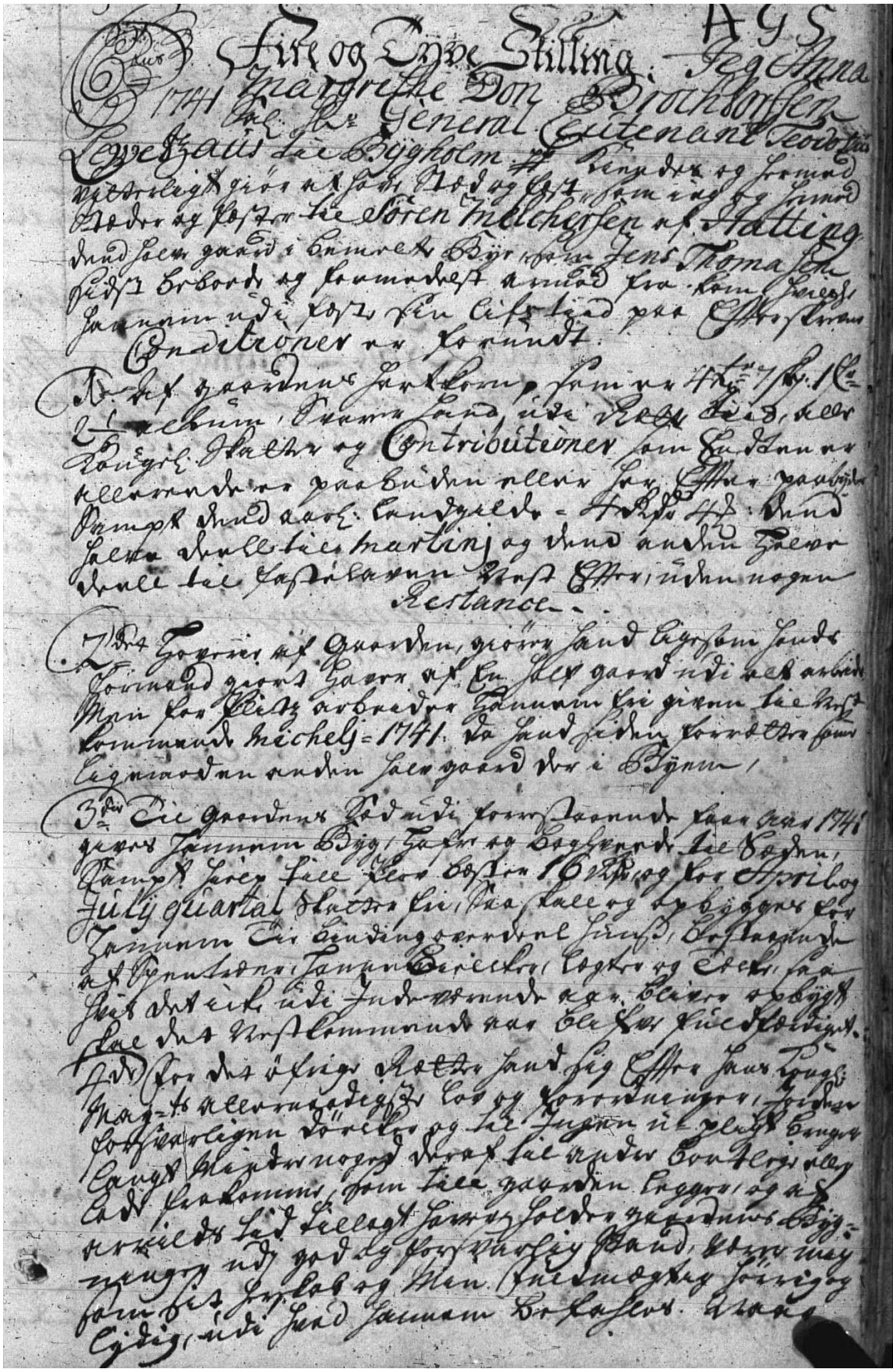

Fæstekontrakt, Søren Michelsen fra Hatting, 1744

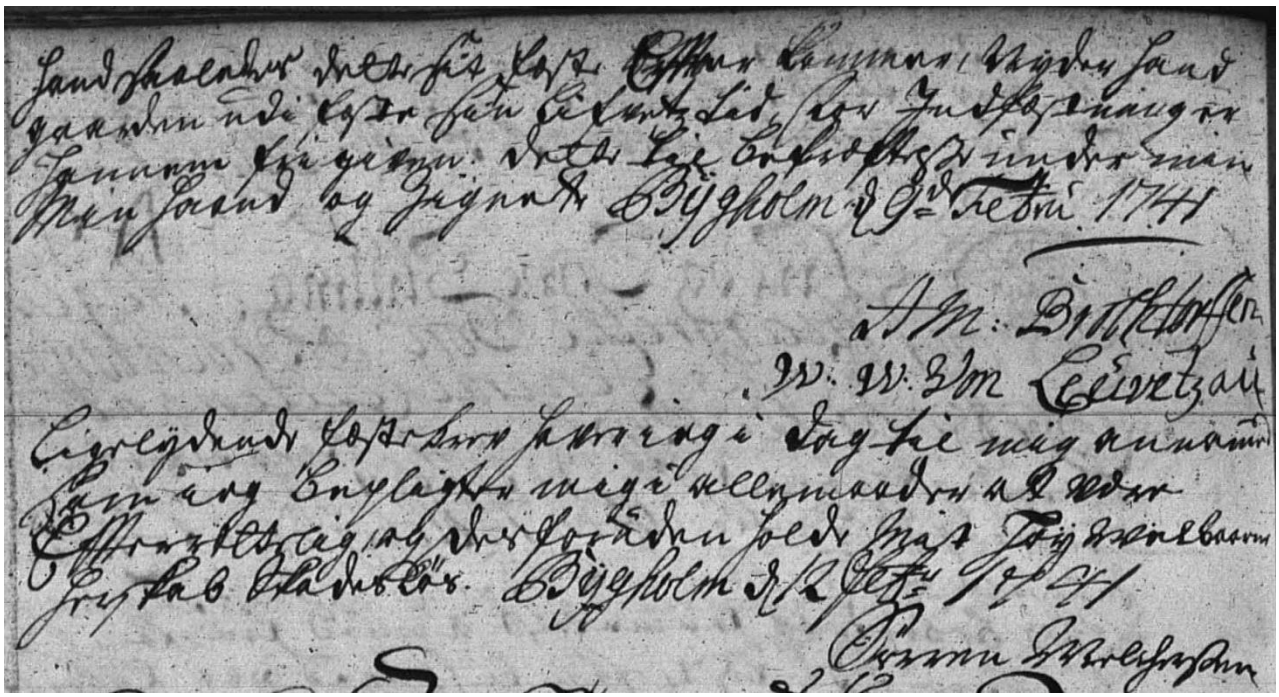

1744
Jeg Anna Margrethe Von Brockdorff
Sal. Hr. General Leutenant Theodosius
Levetzau til Bygholm # kiender og hermed
vitterligt giør at have stæd og fæst, som ieg hermed
stæder og fæster til Søren Melchelsen af Hatting
dend halve gaard i bemelte Bye, som Jens Thomasen
sidst beboede og formedelst anmod fra kom, hvilke
hannem udi fæste sin lifstiid paa efterskrevne
Conditioner er forendt.
1) Det Gaardens Hartkorn, som er 4td 7sk 1fj
2 ½ album samme hand udi (Rols) tiid, alle
Kongel. Skatter og Contributioner som endten er
allereede er paabuden eller herefter paabyden
sampt dend aarl. Landgilde 4 Rd 4sk dend
halve deell til Martinj, og dend anden halve
deele til Fastelaven nest efter, uden nogen
Restance.
2 Hoverie af Gaarden, giörer hand ligesom hands
formand giort haver af en halv gaard udi alt arbiede
Men for plitz arbeider hannum fri given til nest-
kommende Michelj 1741, da hand siden forrætter samme
ligemed en anden halv gaard der i Byen.

Fæstekontrakt, Søren Michelsen fra Hatting, 1744

3 Til Gaardens Sæd udi forestaaende for Aar 1744.
gives hannem Byg, Hafer og Boghvede til Sæden,
sampt hielp till (Eler) Bæster 16 Rd, og for April og
July quartal skatter fri, saa skall og opbygges for
hannum til bindingsoverdeel huus, bestaaende
af Spentræer, Haner Bielcker Lægter og Tæcke saa
hvit det iie udi indeværende aar bliver opbygt
til det Nestkommende var blifke fuldfærdiget.
4 de for det öfrige Rætter hand sig efter hans Kongl¬
Majsts allernaadigste Lov og Forordninger, Jorden
forsvarligen ferlen og til ingen u-pligt bruger
langt mindre noget deraf til andre bortlege eller
ladt frakomme, som til Gaarden ligger, og at
Arrilds tid tillagt haver holder Gårdens Byg-
ninger ud god og forsvarlig stand som mig
som sit Herskab og Min Fuldmægtig hørrig og
lydig, udi hvad hannem befales maae
hand saaledes dette sit fæste efter Sommer, nyder hand
gaarden udi fæste sin bitret tid, stor Jndfæstning er
hannem tii giken dette til bekræftes under min
Haand og Sigeel Bygholm d 9de Febr 1744.

Am: Bruthtofe
Von Leevetzau

Ligelydende fæstebrev haver ieg i dag til mig annamn
som ieg bepligter mig i alle maader at være
Efterretteslig, og desforuden holde Majst, höyvelbaarne
herskab Skadeslös. Bygholm d 12 Febr 1744
Søren Michelsen

Fæstekontrakt, Søren Michelsen fra Hatting, 1744

Bygholm, den 9. februar 1744

Jeg, Anna Margrethe von Brockdorff, enke efter salig hr. generalløjtnant Theodosius Levetzau til Bygholm, erklærer hermed, at jeg har bortfæstet og overdraget til Søren Michelsen af Hatting den halve gård i nævnte by, som Jens Thomasen sidst havde i fæste, men som han er fraflyttet efter eget ønske.

Gården overdrages til Søren Michelsen på livstid på følgende betingelser:

1. Skatter, afgifter og landgilde

Gårdens hartkorn er 4 tønder, 7 skæpper, 1 fjerdingkar og 2½ album.

Søren Michelsen skal betale alle kongelige skatter og afgifter, både dem, der allerede er pålagt, og dem, der måtte blive pålagt fremover.

Derudover skal han betale en årlig landgilde på 4 rigsdaler og 4 skilling. Beløbet skal betales i to lige store dele: den ene til mortensdag og den anden til fastelavn, uden at der må være restance.

Bemærkning: Hartkorn var et historisk mål, som blev brugt til at vurdere en gårds størrelse og dens skatteevne. Det var ikke et direkte mål for jordens areal.

2. Hoveri og arbejdspligt

Søren Michelsen skal udføre hoveri for godset på samme måde, som hans forgænger gjorde for en halv gård. Det omfatter det arbejde, der normalt kræves af en fæstegård af denne størrelse.

Han er dog fritaget for pligtarbejde frem til den førstkommende mikkelsdag, hvorefter han skal udføre hoveriet på samme vilkår som de øvrige fæstere af halve gårde i byen.

3. Udsæd, økonomisk hjælp og bygninger

Til den kommende såning skal Søren Michelsen have leveret byg, havre og boghvede som udsæd.

Desuden skal han modtage hjælp til heste eller andre trækdyr til en værdi af 16 rigsdaler.

Han skal være fritaget for skatterne for april- og julikvartal.

Godsejeren skal endvidere sørge for, at der opføres et hus eller en bygningsdel til gården, herunder de nødvendige trædele og tagmaterialer. Det skal efter ordlyden være opført i løbet af det indeværende år eller færdiggjort senest det følgende forår.

Bemærkning: Den præcise betydning af bygningsbeskrivelsen er usikker, fordi nogle af ordene i afskriften er vanskelige at læse. Det er derfor ikke muligt med sikkerhed at fastslå, hvilken bygning eller bygningsdel der menes.

4. Pligter som fæstebonde

Søren Michelsen skal i øvrigt rette sig efter kongens love og forordninger.

Han skal dyrke og vedligeholde jorden forsvarligt og må ikke anvende den til ulovlige formål. Han må heller ikke bortforpagte jord fra gården til andre eller på anden måde lade jord, der hører til gården, komme ud af fæstet.

Han skal holde gårdens bygninger i god og forsvarlig stand.

Endvidere skal han vise lydighed over for mig som godsejer og over for min fuldmægtig og efterkomme de lovlige påbud, han modtager.

På disse vilkår får Søren Michelsen fæstet på gården for sin levetid. Der er ikke krævet nogen større indfæstningssum ved overtagelsen.

Fæstekontrakt, Søren Michelsen fra Hatting, 1744

Til bekræftelse herpå har jeg underskrevet og beseglet dette fæstebrev.

Bygholm, den 9. februar 1744

Anna Margrethe von Brockdorff (enke efter Theodosius Levetzau)

Fæsterens erklæring

Bygholm, den 12. februar 1744

Jeg, Søren Michelsen, erklærer hermed, at jeg i dag har modtaget et tilsvarende fæstebrev.

Jeg forpligter mig til i enhver henseende at overholde de deri fastsatte vilkår og til at holde mit højtærede herskab skadesløst, således at godsejeren ikke lider tab som følge af mine handlinger eller forsømmelser.

Søren Michelsen

Hvad betyder fæstebrevet i praksis?

Fæstebrevet beskriver en aftale mellem godsejeren og en bonde i 1700-tallet. Søren Michelsen får ret til at bo på og drive en halv gård i Hatting resten af sit liv, men til gengæld påtager han sig en række økonomiske og arbejdsmæssige forpligtelser.

De vigtigste forhold er:

- Brugsret, ikke ejendomsret: Søren Michelsen bliver ikke ejer af gården eller jorden. Han får retten til at drive gården på de aftalte vilkår.
- Livsvarigt fæste: Fæstet er som udgangspunkt knyttet til hans levetid. Det betyder ikke automatisk, at hans familie arver fæstet.
- Økonomiske forpligtelser: Han skal betale landgilde og kongelige skatter og afgifter.
- Hoveri: Han skal arbejde for godset ud over arbejdet på sin egen gård.
- Hjælp ved overtagelsen: Han får udsæd, økonomisk hjælp til trækdyr og en midlertidig skattefritagelse. Godsejeren påtager sig også en forpligtelse vedrørende bygningerne.
- Vedligeholdelse og lydighed: Han skal passe jorden og bygningerne og følge de regler og påbud, der gælder for fæsteforholdet.

Historisk perspektiv

Fæstebrevet viser, at forholdet mellem godsejer og fæstebonde både var økonomisk og socialt. Godsejeren stillede jord og gård til rådighed og kunne yde hjælp ved overtagelsen. Til gengæld skulle fæsteren betale afgifter, udføre hoveri og vedligeholde gården.

Aftalen indeholder både rettigheder og pligter, men parterne havde ikke lige stor magt. Godsejeren havde den overordnede kontrol over gården, mens fæstebonden havde en betinget brugsret.

Kort fortalt: Søren Michelsen fik i februar 1744 lov til at drive en halv gård i Hatting resten af sit liv. Til gengæld skulle han betale de fastsatte afgifter, udføre arbejde for godset og passe gårdens jord og bygninger. Ved overtagelsen fik han samtidig en vis økonomisk hjælp.

Bemærk om kilden: Denne fortolkning bygger på den tekst, du har gengivet. Hvis formålet er slægtsforskning eller historisk dokumentation, bør især årstallene i punkt 2 og 3 samt formuleringen om bygningerne kontrolleres mod originalen. Det kan have betydning for den præcise forståelse af aftalen.